

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА АКРЕДИТАЦІЯ

О.О. Азюковський, Ю.М. Пазиніч
(Національний гірничий університет)

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ НАПРЯМІВ НАВЧАННЯ

Постановка проблеми. Для успішного проведення акредитації рівня вищого навчального закладу необхідною умовою є відповідність досягнутого рівня освітньої діяльності нормативам та вимогам акредитування. Якісні характеристики підготовки фахівців демонструють результати освітньої діяльності та рівень професійно-практичної підготовки: наскільки успішно виконані комплексні контрольні роботи з фахових дисциплін. Питання успішності та відповідно проблема неуспішності студентів завжди відносилися до важливих та складних питань сучасної вищої освіти, особливо ця тематика актуалізується перед проведенням акредитації.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення та висновки щодо неуспішності студентів таких вчених, як Ю.К. Бабанський, А.А. Бударний, А.М. Гельмонт, М.О. Данілов, Г.В. Кузнецов, А.І. Ліпкіна, В.Т. Лісовський, Н.О. Менчинська, В.В. Приходько, Ю.О. Самарин, К.Д. Ушинський, Л.М. Фрідман, П.М. Якобсон та ін. Проте вирішення проблеми підвищення успішності студентів, особливо технічних напрямів навчання, лишається актуальною, враховуючи тенденції до зменшення часу актуалізації спеціальностей на ринку праці [1-2]. До особливостей напрямів технічної підготовки слід віднести необхідність практичного ознайомлення з прикладною проекцією теоретичних знань, що водночас знаходяться у стадії набування.

Цілі публікації – здійснити аналіз складноструктурованого явища «неуспішність», виявити основні його складові для визначення шляхів їх подолання.

Основна частина. Неуспішність – складне і багатогранне явище студентської дійсності, що вимагає різнобічних підходів при її вивченні. Під неуспішністю розуміється ситуація, в якій хід і результати навчання не відповідають виховним і дидактичним вимогам вищої школи. Неуспішність виражається в тому, що студент має слабкі навички самостійної роботи, невисокий творчий потенціал (або невміння його реалізувати), обмежений інструментарій володіння інтелектуальними підходами аналізу, узагальнення та інше. Неуспішність студентів певною мірою пов'язана як з їх індивідуальними особливостями, так і з тими умовами, в яких протікає їх розвиток та процес отримання нових знань та навичок.

Вивчення відповідних наукових даних дозволяє виділити три основні чинники успішності: вимоги до студентів, що впливають з цілей університету;

психофізичні можливості студентів; соціальні умови їхнього життя, виховання і навчання у вищому навчальному закладі та поза ним [3]. Вимоги до студентів є основою для розробки контрольних завдань, тестів і критеріїв оцінок ступеню успішності оволодіння новими знаннями студентом. Виконання вимог змісту освіти повинно реалізовуватися з урахуванням психо-фізіологічних характеристик особи, яка здійснює навчання і знаходиться у відповідних умовах навчання і виховання. У можливостях студентів розрізняють дві тісно пов'язані між собою сторони – фізичні можливості (стан організму, його розвиток) і психічні (розвиток мислення, пам'яті, уяви, сприйняття, уваги). Психофізичні можливості студентів змінюються, удосконалюються під впливом соціальних умов, у тому числі і впливом навчально-виховної роботи університету, у якому здійснюється навчання. Зміст і методи навчання підвищують, стимулюють розширення та розвиток можливостей студентів, врахування проте неповною мірою особливостей студента може дещо знизити темп його розвитку як професіонала у певній галузі знань.

Соціальні умови, як фактор успішності, також взаємодіють з можливостями студентів. Це умови, в яких студенти живуть, навчаються, виховуються, побутові умови, культурний рівень батьків і навколишнього середовища, наповнюваність груп, обладнання в аудиторіях, педагогічна кваліфікація викладачів. Не тільки навчання, а й усе життя студента впливає на формування його особистості, і розвиток особистості не відбувається під впливом одних зовнішніх умов.

В основі неуспішності у вищій школі завжди лежить не одна причина, а декілька, і часто вони діють у комплексі [4]. До таких причин можна віднести і недоліки в діяльності вищого навчального закладу (недоліки в методиці викладання, резерви в організації індивідуальної і самостійної роботи студентів, слабка педагогічна підготовка викладача). Виділимо причини трьох категорій неуспішності: глибокого і загального відставання (I категорія), часткової, але відносно стійкої неуспішності (II категорія), епізодичної неуспішності (III категорія).

В якості причин I категорії відзначені: низький рівень попередньої підготовки студента; несприятливі обставини різного роду (фізичні дефекти, хвороба, погані побутові умови, віддаленість місця проживання від навчального закладу, відсутність турботи батьків); недоліки вихованості студента (лінь, недисциплінованість), його слабкий розумовий розвиток.

Для II категорії вказані: недопрацювання на попередніх семестрах (відсутність належної спадкоємності); недостатній інтерес студента до дисципліни, що вивчається, слабка воля до подолання труднощів. Ситуація ускладнюється для студентів технічних напрямів навчання через те, що певні прогалини знань на попередньому етапі унеможливають оволодіння практичною складовою обраної спеціальності.

Для III категорії виявлено: недоліки викладання, неміцність знань, слабкий поточний контроль; пропуски занять, неуважність на лекціях і семінарах, нерегулярна самостійна робота.

До причин внутрішнього плану відносяться дефекти здоров'я студентів, їх розвитку, недостатній обсяг знань, умінь і навичок. До причин зовнішнього порядку віднесені, в першу чергу, педагогічні:

- а) недоліки дидактичних та виховних впливів;
- б) організаційно-педагогічного характеру (організація педагогічного процесу в ВНЗ, матеріальна база);
- в) недоліки навчальних планів, програм, методичних посібників, а також недоліки позауніверситетських впливів, включаючи й родину.

Отже, є три групи причин неуспішності:

I. Загальнопедагогічні причини.

II. Психофізіологічні причини.

III. Соціально-економічні та соціальні причини.

Причини першої групи породжуються недоліками навчально-виховної роботи викладачів, у переважній більшості випадків у наслідок слабкої педагогічної підготовки. Відповідно ці причини діляться на дидактичні (порушення принципів і правил дидактики) та виховні (головним чином наявність невикористаних резервів позааудиторної та позаузузівської роботи зі студентами).

Друга група причин обумовлена порушеннями нормального фізичного, фізіологічного та інтелектуального розвитку студентів.

Причини третьої групи безпосередньо не знаходяться під впливом викладача та студентів. До них відносять слабку матеріально-технічну базу ВНЗ, низький рівень шкільної підготовки студентів, умови проживання студентів, культурний рівень середовища спілкування поза стінами вищого навчального закладу.

Висновки. Можливим рішенням проблеми неуспішності студентів у ВНЗ може бути виявлення студентів, які переживають труднощі, з'ясування специфіки цих труднощів і відповідна робота щодо максимального їх подолання. Подібна робота може бути організована по-різному, але найосновніше, чим вона повинна керуватися, — це стимулювання внутрішньої активності студентів, яке б допомагало вирішувати проблему реалізації своїх можливостей, застосування своїх знань, умінь, навичок у відповідності до норм і цінностей студентського життя.

З метою прискорення подолання неуспішності студентів можна запропонувати наступний перелік заходів:

1. Проводити роботу з професійної адаптації, пояснювати студентам, яких здібностей, схильностей вимагає дана спеціальність, знайомити їх з особливостями майбутньої професійної діяльності.

2. Вести індивідуальний облік студентів, що відчують значні труднощі.

3. Розробити і використовувати викладачами вузів систему дидактичних засобів, зокрема методичні посібники, що пропонують студентам чіткий послідовний план дій при виконанні конкретних навчальних завдань, визначені дози матеріалу до кожного практичного заняття з алгоритмами дій – окремо для тих, хто краще підготовлений і може самостійно виконувати завдання, і

тих, для кого необхідно конкретизувати кожне навчальне завдання й хто потребує допомоги викладача.

4. Розміщення викладачами інформаційних пакетів (конспектів лекцій, методичних розробок, літератури тощо) на університетському порталі.

5. Для інтенсивності і ефективності самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів застосовувати один з найбільш ефективних методів навчання – частково-пошуковий, пов'язаний із створенням проблемних ситуацій в процесі вивчення дисципліни.

Таким чином, можна дати наступні загальні рекомендації для подолання неуспішності студентів у ВНЗ:

1. Посилити контроль над самостійною роботою студентів.

2. Здійснювати підвищення кваліфікації молодих викладачів.

3. Ефективно використовувати в процесі підготовки інформаційно-комунікаційні технології та забезпечити доступ викладачів та студентів НГУ до освітнього порталу університету.

4. Вдосконалити навчальні плани підготовки, які на перших курсах мають містити дисципліни, що сприятимуть більш оптимальній адаптації студентів, наприклад, «Психологія», «Самоменеджмент освіти».

Враховуючи ці рекомендації, можна скорегувати процес вивчення навчальних дисциплін у ВНЗ та усунути деякі негативні фактори, що сприяють неуспішності студентів.

Перелік посилань

1. Кузнецов Г.В. Особистісний підхід у вищій освіті на основі впровадження у освітній процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій / Г.В. Кузнецов, О.О. Азюковський // Всеукраїнські педагогічні читання «Гуманна педагогіка у вищій школі» - Д.: Національний гірничий університет, 2010 – 88с.

2. Пазиніч Ю.М., Азюковський О.О. Оптимізація педагогічної системи засобами інноваційних технологій / Ю.М. Пазиніч // Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у суспільному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти. Ч.ІІ.– Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – С. 228-230.

3. Приходько В.В., Вікторов В.Г. Педагогічний контроль у вищій школі: Навчальний посібник / Заг. ред. і передмова В.В. Приходька. – Д.: Національний гірничий університет, 2009. – с.43-45.

4. Ушинский, К. Д. Избранные педагогические сочинения : В 2-х т. / К. Д. Ушинский; Под ред. А. И. Пискунова. — М.: Педагогика, 1974.

М.О. Алексєєв, Л.М. Коротенко, О.С. Шевцова

(Національний гірничий університет)

ГАРМОНІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ КОМП'ЮТИНГА З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. У міжнародній освітній практиці напрямок підготовки професіоналів з інформаційних технологій (ІТ-професіоналів) з 1989